

LAUSUNTO LUONNOKSESTA HALLITUKSEN ESITYKSEKSI LAIKSI SOSIAALIHUOLTOLAIN JA SIIHEN LIITTYVIEN LAKIEN MUUTTAMISESTA VN/35729/2023

LUKU 3 Sosiaalihuollon ammatillinen asiantuntijatyö ja sosiaalipalvelut

Luvun 18§:ssa määritetään uusi lapsiperhepalvelu ja samalla kumotaan voimassa oleva sosiaalihuoltolain 26§ kasvat- ja perheneuvonnan lakisääteisyys. Muutoksella tavoitellaan palvelujärjestelmän selkiyttämistä, mutta lakiesitys on sen sijaan täynnä koko maailmaa syleileviä lauseita perheiden hyvinvoinnista ja sen edistämisestä. Näin ollen käytännössä palvelu voi olla ihan mitä tahansa.

Lasta ei voi hoitaa tai tukea perheestä irrallaan, sillä perheen aikuisten hyvinvointi ja parisuhteen vointi vaikuttavat perheen toimivuuteen. Lapsella on paremmat edellytykset kasvaa ja kehittyä, kun vanhempien välinen suhde on turvallinen. Vanhemmuuteen ei saa apua psykiatrian poliklinikoilta, sillä sieltä asiakkaat ohjataan perheneuvolaan. Perheneuvola on niitä ainoita paikkoja julkisella puolella, jossa vanhemmat saavat apua parisuhteeseen varallisuudesta riippumatta. Perheasioiden sovittelua tarjotaan eroamassa oleville vanhemmille ja tuetaan heidän yhteistä vanhemmuuttaan. Tämäkin palvelu on ollut pitkälti perheneuvonnan harteilla.

Perheneuvonnan henkilökunnalla on laajaa ja vankkaa osaamista mm. pari- ja perhetutkimuksesta, perheenjäsenten vuorovaikutusarvioinneista, lasten, pariskuntien sekä perheiden terapeuttisesta tuesta, kriisiavusta, lasten laaja-alaisista psykologisista tutkimuksista ja vauvaperheen varhaisen vuorovaikutuksen tuesta. Asiakkuudet vaihtelevat uupuneista vanhemmista riiteleviin pariskuntiin, aggressiivisesti käyttäytyvistä lapsista ja nuorista masentuneisiin ja ahdistuneisiin lapsiin ja nuoriin, autismikirjolla olevista mutisteihin ja syömishäiriöisiin sekä sijoitetuista lapsista ja nuorista traumatisoituneisiin lapsiin ja nuoriin.

Tämän kaiken perheneuvonta pystyy tarjoamaan vain riittävän ammattitaitoisella henkilökunnalla. Perheneuvonnassa ei työskentele siis ainoastaan sosiaalityöntekijöitä tai psykologeja, vaan olemme kouluttautuneet erittäin laaja-alaisesti kiintymyssuhteiden merkitykseen vuorovaikutuksessa sekä erilaisiin lapsuuden ja nuoruuden mielenterveyden haasteisiin. Kun lakisääteinen vaade perheneuvonnan monialaisesta toteutuksesta sosiaalityön, psykologian ja lääketieteen kanssa kumoutuu, voivat hyvinvointialueet nykyisessä rahapulassaan palkata työhön vähäisemmällä koulutuksella olevia työntekijöitä ja silti voivat täyttää uuden lain määritelmät. Jos moniammatillisuus heikkenee, psykologiresurssia vähennetään ja painopiste siirtyy "kevyempään tukeen", on tällöin vaikeampi tehdä pitkäjänteistä hoidollista työskentelyä samalla tavalla kuin nykyisessä perheneuvolassa.

Lakiehdotuksessa on esitetty psykologien määrän vähentämistä ja jäljelle jäävien psykologien toimivan konsultatiivisessa roolissa. On tärkeää huomata, että lasten laaja-alaisia psykologisia tutkimuksia ei tehdä perustasolla muualla. Sosiaalityöntekijöille siirtyisi taloudellisen tuen myöntäminen, mikä taas haittaa merkittävästi terapeuttisen työn toteutumista. Työmme voimavarana on juuri moniammatillisuus. Työparityöskentely mahdollistaa eri näkökulmien ja erilaisen osaamisen tuomisen yhteen, jotta asiakkaat saavat laadukkaampaa ja tehokkaampaa palvelua.

Lakiehdotuksessa perustellaan perheneuvonnan ja perhetyön yhdistämistä sillä, että työ on päällekkäistä. Tässä on kyse selvästä väärinkäsityksestä. Vaikka työskentelemme välillä samojen perheiden kanssa, sovimme selvästi työnjaosta. Perhetyö lähtee toteuttamaan käytännön arjessa kotona niitä asioita, joiden on perheneuvonnassa havaittu auttavan perhettä. Toteutamme siis jo lakiesityksessä ehdotettua psykososiaalisen ja perheterapeuttisen osaamisen yhdistämistä muualla lapsiperheiden palveluun niille asiakkaille, joiden valmiudet eivät kohtaa

työskentelytapojamme. Esimerkiksi jaksamisen haasteet voivat vaikuttaa siihen, miten suunnitelma saadaan kotona käytäntöön. Aina ei perhetyötä tarvita, sillä osa asiakkaista toteuttaa muutokset kotona omatoimisesti.

Kasvatus- ja perheneuvontatyöhön moniammatillisuus on rakennettu sisään eli asiakkaita ei pompotella luukulta toiselle. Länsi-Pohjan verkostokeskeinen työote mahdollistaa sen, että kutsumme tapaamiselle juuri näiden perheiden, lasten, nuorten ja pariskuntien kannalta tärkeät yhteistyötahot saman pöydän ääreen. Ikävä kyllä asiakkaita ohjautuu perheneuvolaan myös siitä syystä, että psykiatrian poliklinikalta ei saa riittävän tiiviisti aikoja.

Lakimuutoksen myötä hyvinvointialueet määrittelisivät lapsiperhepalveluiden kokonaisuudet itsenäisemmin ja kasvatus- ja perheneuvonta tulisi harkintakysymykseksi. Pelkona on, että palvelu joutuisi hyvinvointialueiden talouskurimuksessa budjettileikkauksille. Lastensuojelun Keskusliiton selvityksessä yhden lapsen vuoden mittainen laitossijoitus maksaa keskimäärin 146000 euroa. Samalla hinnalla saa 400 perheneuvolakäyntiä. Moniammatillisuus, työparityö, erityisosaaminen, pitkäjänteinen työskentely sekä oma palvelurakenne ovat tähän saakka mahdollistaneet laadukkaan työskentelyn perheiden tueksi matalalla kynnyksellä. Jos nämä palvelurakenteet poistetaan, voiko sama työn laatu ja vaikuttavuus säilyä?

Perheiden oikea-aikainen auttaminen vähentää muiden palvelujen käyttöä tulevaisuudessa. Perheneuvonnan lakkauttaminen ja osaavien työntekijöiden siirtäminen syrjään tai tekemään muuta työtä tulee lisäämään merkittävästi kustannuksia lastensuojelun sijoituksina, psykiatrisina palveluina, oikeuslaitoksen, vankiloiden ja Rikosseuraamuslaitoksen työnä, työttömyyskustannuksina sekä syrjäytymisestä aiheutuvina kustannuksina ja sitä kautta menetettyinä työvuosina ja tuloverojen vähenemisenä.

Heli Hiltula
sosiaalityöntekijä

Petra Palomäki
psykologi

Christa Pitkänen
psykologi

Mirva Tauriainen
sosiaalityöntekijä